

FOREBYGGING OG HÅNDTERING AV SEKSUELLE KRENKELSER/ GRENSEOVERSKRIDENDE ADFERD

INNLEDNING

Dette temaet blir stadig mer aktuelt i frivillig arbeid. Til tross for at vi forsøker å være en trygg arena for barn og unge, kan tilfeller av krenkende oppførsel og i verste fall overgrep forekomme også i våre menigheter. Både enkeltledere og Den norske kirke som organisasjon må ha et bevisst forhold til dette problemet og kunne håndtere det ved behov. Særlig i vårt barne- og ungdomsarbeid ønsker vi å sette fokus på det forebyggende og holdningsskapende arbeidet. Dette gjøres ved å gi lover og retningslinjer ved mistanke om overgrep, kvalitetssikring av lederatferd og holdningsskapende arbeid. Retningslinjene og prosedyrene til Stavanger bispedømmeråd finnes på www.kirken.no/stavanger

SEKSUELLE KRENKELSER/GRENSEOVERSKRIDENDE ADFERD

Seksuelle krenkelser kan defineres som misbruk av rolle og makt der et menneske i en sårbar situasjon blir utnyttet istedenfor å bli beskyttet. Det handler om at en person utnytter sin stilling eller posisjon overfor en han/hun står i et hjelpeforhold til ved å opptre på en seksualiserende måte eller ved å innlede et seksuelt forhold til vedkommende.

Med seksuelle krenkelser menes at den som har størst makt i en relasjon mellom personer i et asymmetrisk maktforhold, anvender en seksualisering av relasjonen på en slik måte at den andres intimitetsgrenser blir krenket.

Vi bruker seksuelle krenkelser som en fellesbetegnelse for det som i andre sammenhenger betegnes som grenseoverskridende seksuell atferd og seksuelle overgrep. En seksuell krenkelse består av tre deler: En relasjon, ytre handlinger og en opplevelse av å ha blitt krenket. Denne opplevelsen kan noen ganger bevisstgjøres først etter lengre tid.

Det er viktig å være klar over at flere undersøkelser viser at mennesker med nedsatt fysisk eller psykisk funksjonsevne er ekstra sårbare for seksuelle krenkelser og kan være ekstra sensitive for fysisk kontakt.

BEARBEIDING AV SEKSUELLE KRENKELSER

Det å oppleve seksuelle krenkelser er ofte svært traumatisk. Mange trenger bearbeiding over tid i form av samtaler med et medmenneske eller en fagperson. Ofte blir seksuelle krenkelser fortrent i årevis, kanskje flere tiår. Da kan de vonde følelsene bli lagret i underbevisstheten og komme til uttrykk for eksempel i form av fysiske, psykiske og åndelige

problemer. Når krenkelsene endelig kommer for dagen, vil det ofte oppleves like smertefullt som da det skjedde, selv om det kan være veldig mange år siden.

Vi vil understreke at kirkelige medarbeidere ikke skal gå inn som terapeuter/behandlere i møte med mennesker som har opplevd seksuelle krenkelser. Oppgaven er å melde fra om at krenkelser foregår eller har skjedd, samt støtte den krenkede og hjelpe han/henne til å få nødvendig hjelp.

ALLE MENNESKER ER SKAPT I GUDS BILDE

Det kristne menneskesynet er grunnlaget for hvordan vi som kirke forstår og håndterer problemfeltet omkring seksuelle krenkelser. Dette tar utgangspunkt i ordene fra skapelsesberetningen i 1. Mosebok 1: "Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem."

Mennesket er også skapt til å ha relasjoner til andre mennesker. Dette betyr at alle mennesker har lik verdi og har krav på respekt – også for egen kropp og egne grenser. Det enkelte menneske har selv rett til å definere egne grenser for hvor nært man vil slippe andre mennesker inn på seg. Denne respekt er helt grunnleggende. Dersom mennesker ikke er i et likeverdig forhold på grunn av alder, psykisk eller fysisk kapasitet, ligger ansvaret for å utøve respekt og ikke trå over den andres grenser, på den som kan defineres som "den sterkeste".

Som medmennesker eller menighet, kan vi ikke la være å reagere dersom det blir kjent at noen har blitt eller blir, utsatt for seksuelle krenkelser. Det må ikke forekomme at mistanke og/eller melding om seksuelle krenkelser, ikke blir tatt alvorlig - eller i verste fall benektet ut fra tanker om at "det kan ikke skje hos oss".

FOREBYGGENDE ARBEID

Ledere skal være gode forbilder. En menighet skal være et trygt sted å være for barn og unge, og et trygt sted for alle til å søke kirkelige handlinger, hjelp og sjelesorg. Menighetsrådet kan derfor stille krav knyttet til livsførselen for å inneha en tjeneste eller et verv som innebærer både åndelig og mer praktisk lederskap.

Vi vil understreke at enhver som er medarbeider eller medlem i underutvalg, er å regne som oppnevnt av menighetsrådet, selv om disse er spurt direkte om oppgaven av ansatt eller frivillige ledere. Den norske kirke har nå fått hjemmel til å kreve politiattest ved ansettelse eller engasjement av personer som skal arbeide med mindreårige.

HOLDNINGER OG HANDLINGER

Alle ledere og medarbeidere i enhetene må bli orientert om hvilke holdninger og regelverk som gjelder på dette området. Medarbeiderne skal ha et bevisst øye for at seksuelle krenkelser kan forekomme, og at kirken har en nulltoleranse i forhold til dette. Dette gjelder også unge medarbeidere, fjorårskonfirmanter og lignende, som skal være med som medarbeidere på leir m.m. for første gang. Medarbeiderne skal vite hvem de skal kontakte ved mistanke om eller melding om seksuelle krenkelser. Ingen medarbeidere skal bære på dette alene.

SAMTALE OG SJELESORG

Menighetsrådet bør vedta retningslinjer for hvordan rammene for sjelesorg og samtaler på leir, skal foregå, samt på kurs for barn og unge. Ordinerte og vigslede medarbeidere har gjennom sin utdanning og bakgrunn kunnskap for å gå inn i sjelesorg og samtaler. Mange frivillige ledere vil ikke ha denne bakgrunnen. Medarbeidere må få undervisning og veiledning i å tenke gjennom hvordan de også skal møte slike utfordringer.

TUR OG LEIRLIV

Spesielt i forhold til turer og leirer er det viktig å ha rammer avklart. Hvem har ansvar, hvem skal gå nattevakt, hvordan skal dette foregå osv. Det bør være en grunnregel at mannlige ledere går på gutterom og kvinnelige ledere på jenterom. Likedan må det være en trygghet hos barn og unge om at de ikke kan oppleve å få "god natt"-besøk eller tidlige morgenbesøk av motsatt kjønn, uansett alder.

Dersom kjæresteforhold mellom medarbeidere/ledere og medlemmer i barne-/ungdoms-/konfirmantarbeid oppstår, bør lederoppgaven overtas av en annen medarbeider i samarbeid med hovedleder.

SPRÅKBRUK OG KULTUR

Negativ språkbruk kan motarbeide de holdningene vi ønsker skal prege våre menigheter når det gjelder seksualitet. Her må det også arbeides aktivt med holdninger og med å tydeliggjøre hva som ikke aksepteres når det gjelder omtale av andre eller omtale når det gjelder seksualitet.

HÅNDTERING AV MELDING ELLER MISTANKE OM SEKSUELLE KRENKELSER

Den som har fått en melding om seksuelle krenkelser, skal under ingen omstendighet selv ta saken opp med den som blir anklaget. Det kan være til stor skade, både for den utsatte, for eventuell politietterforskning og for den videre saksbehandling.

Den som får kjennskap til en mulig seksuell krenkelse, skal så raskt som mulig melde disse opplysningene til den som har ansvar. Dette kan være biskop/prost, kirkeverge/daglig leder annen ansatt/foresatt evt. menighetsråd eller fellesråd – eller ledelse i aktuell frivillig organisasjon.

- Den som kommer med en historie om krenkelser, må oppleve å bli hørt og tatt på alvor. Når en anklage framsettes, skal det alltid føre til handling.
- Handlingene må beskrives med ord som: *tillitsbrudd, seksuell utnyttelse, maktmisbruk eller vold*. Gjennom samtale med den som er rammet, skaffe seg en oversikt over hva som har skjedd og avklare ulike handlingsmuligheter
- Seksuelle krenkelser må kalles ved sitt rette navn og realitetene i det som skjedde må ikke omskrives.
- Ord som forelskelse og gjensidighet er uegnet som sakssvarende beskrivelse fordi det er ord som tilslører maktforholdet og gjør den utsatte medskyldig i det som skjedde.
- Skriv et sammendrag av samtalen når samtalen er over
- NB! La menighetens beredskapsteam få saken (enten daglig leder, sokneprest eller MR/SR leder)
- **Ikke prøv å håndtere den på egen hånd !!!**

Personer som kan kontaktes vedrørende håndtering av seksuelle krenkelser og grenseoverskridende adferd.

- Kontaktperson for overgrep Jon Aarsland Mobilnr. **47 02 21 61**
- **Kontaktpersonene kan kontaktes anonymt, de arbeider uavhengig og går ikke videre med noen sak før en er enig om det.**
- Rådgiver diakoni, Asbjørn Finnbakk Stavanger bispedømmeråd Mobnr. **40 40 56 83**
- Kirkelig ressurscenter mot vold og overgrep Tlf. **23 22 79 30 (SMS 47 46 46 16)**